

**CORIOLANUS –
EEN APOLITIEKE STANDWERKER?**
TONEEL *Romeinse tragedies* (1)

Shakespeare schreef vier tragedies die zich afspelen in het Romeinse Rijk. De eerste, *Titus Andronicus*, is een jeugdwerk, een vinger-oefening voor het genre van de 'wraaktragedies' waarbij Rome vooral decor is. In het megaproject *Romeinse tragedies* (Toneelgroep Amsterdam) wordt dat stuk buiten beschouwing gelaten. Regisseur Ivo van Hove en vertaler/bewerker Tom Kleijn concentreren zich op de 'Romeinse' stukken die Shakespeare schreef in zijn meest creatieve periode (1599-1608). In de marathon van zes uur wordt de volgorde bepaald door de chronologie van de historische stof: *Coriolanus* (1608) speelt zich af in de kinderjaren van de Romeinse Republiek (ongeveer 490 voor Chr.), *Julius Caesar* (1599) en *Antony and Cleopatra* (1607), die zich afspelen in de laatste decennia voor onze jaartelling, tonen de vrije val van de Republiek naar een keizerlijke dictatuur.

De marathon, die geen pauze kent (momenten van rust bepaalt de toeschouwer zelf) wordt getoond als een doorlopende conferentie over politieke keuzes binnen het territorium van ambitie, machthonger, persoonlijke dilemma's en individuele passie. De drie stukken barsten van oorlogsgeweld, veldslagen en slachtvelden. Die worden consequent tekstloos afgewerkt in stroboscopisch flikkerlicht en begeleid door slagwerkmuziek, waarbij de feiten via een lichtkrant tot ons komen als betreft het een reguliere uitzending van CNN. De dodelijke slachtoffers in het centrum en in de marge van de macht worden, eveneens consequent, afgevoerd op rijdende sarcofagen, gefotografeerd door een camera hoog boven het toneel, waarbij de lichtkrant hun geboorte- en sterfdatum signaleert. Dat werkt ontvullend: we hebben ze zien leven en sterven, aan het eind van hun tumultueuze bestaan resten ons een lijk en twee jaartallen. Het speelveld is één grote en voortdurend verbouwde zithoek met banken en (pers)conferentietafels, aanhoudend bespied door cameramannen. Hun beelden verschijnen op een groot scherm dat boven het toneel hangt.

Coriolanus speelt zich af ongeveer 450 jaar vóór de andere twee stukken. De macht van Rome ligt nog niet voor de hand. Er is permanent oorlog met omringende volkeren, in dit geval de Volscen onder hun veldheer Aufidius. De Romeinse troepen worden aangevoerd door Caius Martius, vanwege zijn verovering van de Volscenstad Corioli gekroond met de geuzennaam Coriolanus. Hij wordt gespeeld door Fedja van Huêt, die de beroepsmilitair neerzet als een permanent in staat van enorme opwinding verkerende standwerker. Zijn woede betreft het plebs, het almaar klagerige en zeikerige voetvolk – dat militairen als hij nu eenmaal nodig hebben omdat je geen oorlog kunt voeren met lucht – dat Coriolanus tot woede brengt, een woede die zich met name richt tegen hun gekozen volks-

vertegenwoordigers. Die hoogmoed maakt de veldheer ongeschikt voor de functie van consul (opperbevelhebber), een positie die zijn vrienden Menenius en Cominius hem nu juist graag gunnen.

De mijns inziens eenzijdige nadruk van de regie op Coriolanus' onredelijkheid zet in dit eerste deel van de trilogie de toon, een toon die wordt bepaald door voortdurend heen en weer geschreeuw in driftige vechtpartijen die doen denken aan Oost-Aziatische nepparlementen waarin men naar believen tijdens iedere schorsing schaamteloos met elkaar op de vuist gaat. Die opvatting gaat met Shakespeares intentie enigszins op de loop: het bieden van een *case history* over een democratie die wegglijdt in ultieme chaos omdat eigenlijk niemand het politieke handwerk van overtuiging-via-debat goed beheerst. Een van de denkbare redenen waarom *Coriolanus* een van Shakespeares minst populaire stukken is lijkt me juist dit bijna essayachtige karakter van het stuk en die kwaliteit dreigt in deze eruptie van deels onverstaanbaar geschreeuw verloren te gaan. Wat *Coriolanus* maakt tot een vermoeiende opmaat voor deze grote vertelling over het politiek bedrijf, die de marathon maar wat graag wil zijn. Of zit het probleem toch in de scènes die zijn geschrapt? (*wordt vervolgd*)

LOEK ZONNEVELD

*Romeinse tragedies, reprise in Amsterdam
vanaf 9 augustus, daarna tournee;
www.toneelgroepamsterdam.nl*

De afbeelding is een detail van een groter beeld. Het toont een donkere, silhouetachtige vorm tegen een lichtere achtergrond. Het lijkt op een scène uit een toneelstuk, mogelijk Coriolanus, waarbij een figuur in de schaduw staat. De afbeelding is klein en heeft een hoge contrast, wat de details vermindert. Het is geplaatst in de rechterzijmarge van de pagina.